

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
3850-19

meddelad i Stockholm den 14 oktober 2020

KLAGANDE

Arbetsmarknadsnämnden i Trelleborgs kommun
Box 20
231 21 Trelleborg

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 13 juni 2019 i mål nr 5967-18

SAKEN

Bistånd enligt socialtjänstlagen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet, upphäver kammarrättens dom och fastställer Arbetsmarknadsnämnden i Trelleborgs kommuns beslut.

BAKGRUND

1. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av kommunen för sin försörjning (försörjningsstöd). Ett krav för att få sådant stöd är att man står till arbetsmarknadens förfogande,

Dok.Id 221429

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

Telefax

Expeditionstid
måndag–fredag
09:00–12:00
13:00–16:00

DOM

Mål nr
3850-19

förutsatt att man kan arbeta. För att anses stå till arbetsmarknadens förfogande ska man vara anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen och aktivt söka arbete.

2. AA är utbildad förskollärare. Hon anmälde sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen den 9 april 2018 och sökte därefter en handfull arbeten som förskollärare. Hon hade då inte arbetat sedan 1990. Den 7 maj 2018 ansökte hon hos Arbetsmarknadsnämnden i Trelleborgs kommun om försörjningsstöd för perioden 7 maj–6 juni 2018.
3. Arbetsmarknadsnämnden avslög AAs ansökan med motiveringen att hon inte tillräckligt aktivt hade sökt arbete under tiden innan hon ansökte om försörjningsstöd.
4. AA överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Malmö som avslög överklagandet.
5. AA överklagade domen till Kammarrätten i Göteborg, som biföll överklagandet och förklarade att hon hade rätt till försörjningsstöd för den aktuella perioden. Kammarrätten konstaterade att en biståndssökande normalt sett inte, som AA hade gjort, kan begränsa sig till att söka endast en typ av arbete. Eftersom hon ansökte om ekonomiskt bistånd för första gången, och det inte framgick att hon trots det kände till villkoren för att anses som aktivt arbetssökande, hade nämnden dock enligt kammarrätten inte haft fog för att ställa krav på ett mer omfattande arbetssökande redan under april månad.

YRKANDEN M.M.

6. *Arbetsmarknadsnämnden i Trelleborgs kommun* yrkar att kammarrättens dom ska upphävas och nämndens beslut fastställas.
7. AA anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Frågan i målet**

8. Frågan i målet är vilka krav som bör ställas på en biståndssökande i fråga om att stå till arbetsmarknadens förfogande när han eller hon ansöker om försörjningsstöd för första gången.

Rättslig reglering m.m.

9. Enligt 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd). Av paragrafens andra stycke framgår att den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

10. Försörjningsstödet är ett yttersta skyddsnät för den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. I detta ligger bl.a. att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds för att försörja sig själv (prop. 2000/01:80 s. 93 f.).
11. Kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande innebär att den biståndssökande ska vara anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen, ha för avsikt att arbeta och vara aktiv i sitt arbetssökande. Vad som fordras för att en person ska anses som aktivt arbetssökande får bedömas från fall till fall med beaktande av samtliga relevanta omständigheter. Det kan alltså inte utan vidare sättas ett mått på ett visst antal sökta arbeten per vecka eller månad. Det har också betydelse huruvida de sökta arbetena är lämpliga utifrån den biståndssökandes personliga förutsättningar och realistiska mot bakgrund av hans eller hennes utbildning, erfarenhet och

övriga kvalifikationer. Det är inte tillräckligt att enbart söka arbete inom det yrkesområde där man tidigare arbetat om det finns möjlighet att få något annat lämpligt arbete (prop. 2015/16:136 s. 22 och 28).

12. Av utredningen i målet framgår att AA före ansökan om försörjningsstöd den 7 maj 2018 hade anmält sig hos Arbetsförmedlingen den 9 april 2018 och därefter sökt några få arbeten som förskollärare. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att detta inte är tillräckligt för att uppfylla det krav på aktivitet som normalt gäller för att en biståndssökande ska anses ha stått till arbetsmarknadens förfogande.
13. Frågan är nu om det bör ställas lägre krav på aktivitet när en enskild ansöker om försörjningsstöd för första gången.
14. En jämförelse kan här göras med praxis angående hur ett s.k. normöverskott – ett inkomstöverskott som uppkommer i förhållande till gällande norm för försörjningsstöd under en viss månad – påverkar storleken på det bistånd som beviljas för nästföljande månad (se RÅ 1994 ref. 50, RÅ 1997 ref. 2 och HFD 2017 ref. 51). För den som fortlöpande tar emot försörjningsstöd är principen att biståndet för en viss månad ska minskas med ett belopp motsvarande ett normöverskott som uppkommit månaden före även om dessa medel är förbrukade. Detta har motiverats med att den enskilde har ett ansvar för att planera sin ekonomi. Samma krav på ekonomisk planering ställs dock inte när någon ansöker om försörjningsstöd för första gången. Då tar man normalt sett inte hänsyn till inkomster som har förvärvats och förbrukats före ansökningstillfället. Om den enskilde har kunnat förutse att hans eller hennes ekonomi inom en nära framtid kunde komma att bli mycket ansträngd har redan förbrukade medel emellertid beaktats även för den som inte tidigare har ansökt om försörjningsstöd.
15. Ett motsvarande synsätt bör enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening anläggas när det gäller kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande. Den som är eller vet att han eller hon kommer att bli arbetslös kan förutse vad detta har eller kan komma att få för inverkan på hans eller hennes ekonomi. Det kan då

DOM

Mål nr
3850-19

krävas att den enskilde visar en betydande aktivitet avseende att söka arbete. Det saknas därför skäl att ställa lägre krav på att den enskilde är aktivt arbetsökande när han eller hon ansöker om försörjningsstöd för första gången.

16. Högsta förvaltningsdomstolen finner att AA under tiden före ansökan inte kan anses ha stått till arbetsmarknadens förfogande på det sätt som krävs. Arbetsmarknadsnämndens överklagande ska därför bifallas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Kristina Ståhl, Anita Saldén Enérus, Ulrik von Essen och Mats Anderson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Anna Fridh Welin.